

نقش اصحاب در انتقال معارف ائمه

کتاب «تحلیل تاریخی اندیشه اجتهادی اصحاب ائمه(ع)» اثر محمدفرقان گوهر است که در پژوهشکده تاریخ و سیره اهل‌بیت(ع) پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تهیه و به همت نشراین پژوهشگاه در ۳۹۴ صفحه به چاپ رسیده است. اهل تحقیق و پژوهش، در طول تاریخ، بیشتر به‌واسطه بودن اصحاب ائمه(ع) در انتقال حدیث نگریسته‌اند و کمتر ایشان راندیشمندانی با‌نگرش فقهی معین و اندیشه کلّامی مستقل

نسرین بختیاری
گروه فرهنگ و هنر

داریوش یاری کارگردانی است که عشق خود را به امام حسین(ع) با فیلم‌های مختلفی مانند «دخبل»، «هاتف» و «کربلا جغرافیای یک تاریخ» نشان داده است. این کارگردان بار دیگر با فیلم «شور عاشقی» که برای اولین‌بار در جشنواره فیلم فجر سال گذشته نمایش داده شد، این علاقه را ثابت کرد و این روزها هم‌زمان با محرم شور عاشقی پر پرده سینماست. این فیلم، درباره کاروان اسرای کربلاست که از کوفه تا شام حرکت می‌کنند و سلما (شهره موسوی) زنی است که مأمور می‌شود زبان گویای کاروان اسرای کربلا و زینب(س) باشد و با آگاهی‌دادن به آدم‌هایی که شمر (پیام احمدی‌نیا) آنها را فریب داده، حقیقت را روشن کند. همین موضوع بهانه خوبی شد تا در جام‌جم میزبان این کارگردان و برخی بازیگران این فیلم باشیم و درباره این فیلم گفت‌وگو کنیم.

اتفاقا امام حسین(ع) الان دنبال یار و رفیق می‌گردد و همین موقع است که صدای «هَلْ مِنْ نَاصِرٍ یُثَرِّئُنِی» را می‌شنوم و احساس می‌کنم باید بگویم لبیک یا حسین(ع). واکنش من نسبت به‌مهم‌ترین اتفاقات جامعه‌این‌گونه‌با‌ساخت فیلم است. در یک مقطع مهم تاریخی، اتفاقی در کشور می‌افتد و می‌بینم تا چه اندازه مرز بین دروغ و راست درهم تنیده شده و انسان نمی‌تواند فاصله بین حقیقت و دروغ را تشخیص دهد. گاهی با صدای بلند فریاد می‌زنیم که سمت درست حقیقت ایستادیم، اما این‌طور نبوده و باید پیگیر حقیقت راستین باشیم. این دشت مشوش چیست؟ در این مواقع از امام حسین(ع) کمک می‌گیریم که چراغ هدایت است.

از نظر شما چطور امکان رسیدن به شناخت حقیقی در شرایط فعلی که از هر طرف در محاصره رسانه‌های مختلفیم، وجود دارد؟ همان‌طور که گفتیم، ممکن است شما به‌عنوان مخاطب برای پاسخگویی به شک‌تان از جامعه‌شناس، کارشناس و رسانه‌ها کمک بگیرید، اما من سراغ حسین بن علی(ع) می‌روم و می‌گویم: «تو چراغ هدایتی، یک بار دیگر بر زندگی‌ام تاب تاب‌بینم چه کار باید انجام دهم؟ یا حسین(ع) خودت وسط می‌رک و راست و دروغ بودی، زیر در کربلا همه کسانی که فکر می‌کردیم راست می‌گویند، دروغ گفتند. یا حسین(ع) بعد از ما چرای کربلا لشکری از کاروان اسیرراه افتادند که برون‌تاب‌خیز نتوانند مردم را فریب دهند، اما راست و حقیقت نبودی.» حسین(ع) به‌شما می‌گوید این دعوا همیشه‌گی است و نیاز به معرفت و فهم دارد که آگاه شوید. اگر آگاه‌شوی، فانوسی در قلبت روشن می‌شود که از جنس چراغ هدایت است. حسین(ع) اصل مأموریت هدایت در روزگار معاصر را به ما سپرده است. آدم‌های مختلفی هستند که مثال می‌زنیم و خودشان مثل او چراغ‌دار هستند، حسین(ع) مشکلات را با همه جفایی که در حقم شده و نمی‌توانم از آن صحبت‌کنم، حل می‌کند؛ چون نمی‌شود فیلمی از خاندانی بسازم که به آنها بالاترین جفا شده و بعد گوشه‌ای بایستیم و بگوییم به من جفا شده است. اصلا وقتی درباره خاندانی فیلم ساختید که زخم خوردند، خودتان باید از این زخم‌ها بخورید. اگر فیلم شور عاشقی را دیده باشید، صحنه‌ای در اولین شهری که کاروان وارد می‌شود، وجود دارد و یک نفر سنگی به پیشانی شخصیت زن اصلی فیلم (سلما) می‌زند. مواقعی که این صحنه را می‌بینم به خودم می‌گویم داریوش یاری! چنین سنگ‌هایی باید به پیشانی‌ات بخورد و بشکند تا در این

و نقادان میراث حدیثی تلقی کرده‌اند. اثر حاضر کاوشی است ابتدایی اما بنیادین با سازوکاری تاریخی و روشمند برای تبیین نگرش اجتهادی دانشمندانی مانند زراره (متوفی ۱۴۸ قمری)، هشام بن حکم (متوفی ۱۷۹ قمری)، یونس بن عبدالرحمان (متوفی ۲۰۸ قمری) و فضل بن شاذان (متوفی ۲۴۰ قمری) در عرصه‌های فکری-فرهنگی و طرح این نگرش به‌عنوان پدیده‌ای که در یک ساختار اجتماعی معینی ظهور و بروز یافته و آثاری

مسیر باشی. هرچقدر این زخم‌ها وارد می‌شود، احساس می‌کنم مسیر را درست می‌روم.

از آن‌که فیلم‌های قبلی شما هم رجوع کنیم، زمینه مشترک بسیاری از آنها حقیقت‌طلبی، راستگویی، عدالت‌خواهی و رعایت حقوق دیگران است. دلیل تأکید شما روی این مضامین چیست؟

حسین بن علی(ع) سال ۶۱ هجری به شهادت رسید و تمام شد، اما به این فکر کنید او چه دارد که هر سال ۱۰ روز برایش عزاداری می‌کنید؟ می‌دانید چه دارد؟ زنده‌شدن همین مفاهیم، یک سوی میدان عباس(ع) یعنی مظهر وفای به عهد است و سوی دیگر فرماندهان سپاه شمر و بی‌وفایی به امام حسین(ع) هستند. یک سوی میدان محبت و دوستی است و یک سوی دیگر سراسر خشم، یک سوی میدان منفعت جمعی و نجات دین خدا و سوی دیگر منفعت فردی است که عمر سعد می‌خواهد در ازای به‌اصطلاح دفع شر امام حسین(ع) به حکومت ری برسد. به عبارتی همه فضایل اخلاقی در برابر زشتی‌های اخلاقی در سرزمین نینوارودر روی هم ایستادند. کربلا دعوی آدم‌ها نیست؛ جنگ مفاهیم خیر و شر است. این مفاهیمی است که موجب آگاهی ما می‌شود و بعد از آن اجازه نمی‌دهیم هرکسی بر ایمان راست را دروغ جلوه دهد.

به‌عنوان سینماگر باید این را جزو وظیفه بدانیم.

در هر لوکیشنی که شخصیت ما در شور عاشقی وارد می‌شود، یک نفر که حتی ممکن است قمارباز نزدیک به خلیفه باشد به رستگاری می‌رسد؛ چون در برابر زبان دروغ می‌ایستد و می‌گوید برنده کسی است که با خدا معامله کرده. لشکر سپاهی این صحبت‌ها و حقایق را نمی‌پذیرد، او گذشته می‌شود و به رستگاری می‌رسد. تاریخ پر از لحن‌هایی است که بزنگاه‌های تاریخی در آن اتفاق می‌افتد. به همین دلیل است که بزرگان ما جمله معروف «کُلُّ یومِ عاشُوراء و کُلُّ أرضٍ کربلا» را می‌گویند؛ یعنی هر لحظه در شرایطی قرار می‌گیرید که باید تصمیم بگیرید بین منافع خودتان، فضیلت‌های اخلاقی و منفعت جمعی یکی را انتخاب کنید. لحنه‌ای که سراغ منفعت جمع رفتید و تصمیم به نجات کشورتان گرفتید و اجازه ندادید دروغ غلبه کند، رستگاری می‌شوید. این اندیشه جاری تشیع است. جالب است که ما این فیلم را با تمام این پیش‌زمینه‌ها می‌سازیم و بعضی می‌گویند فلان بخش، خلاف تاریخ است. «این حرف‌ها را رها کنید...!

کدام تاریخ...؟»!

یک نفر ما را متهم کرد بعد از عاشورا اصلاح‌شمی نبود که بخواهد لشکری فراهم کند و کاروان اسرا را از کوفه تا شام ببرد. اول اینکه او یک بار نرفته یک کتاب تاریخ بخواند و ببیند هیچ مورخی نبود شمر را تأیید نکرده است اما من می‌گویم: «شمر! اگر نباشی هم کاروان را دستم می‌دهیم و ذلت و خواری را -د- فیلم- به سرت می‌آوریم که تاریخ فراموش نکند، چه بودی!». این اندیشه بسیار آیینی و فرهنگی تفکر شیعه است که کار خود را می‌کند. نتیجه رفتار فردی که نسبت به بودن شمر در کاروان اسرا خرده می‌گیرد، این می‌شود که آدم‌ها به او می‌گویند: «در هیأتی که تو تبلیغ می‌کنی، شرکت نمی‌کنیم.»

از با توجه به آثاری که ساختید چقدر خودتان را در راه ساخت فیلم‌های دینی ماندگار و موفق دیدید؟

مرحوم عباس کیارستمی گفت که هیچ فیلمی در زمان خودش نمی‌تواند بگوید، موفق و ماندگار است بلکه باید ببرد و شلاق غبار زمان به آن بخورد. وقتی «کربلا جغرافیای یک تاریخ» را ساختم، بلایی به سرم

مهدی زمین‌پرداز
در گفت‌وگو با «جام‌جم»:

واقعۀ عاشورا را زنان معنا بخشیدند

مهدی زمین‌پرداز، بازیگر نقش عبدالرحمان فیلم «شور عاشقی» در کارنامه‌هنری خود بیشترین همکاری را با محمد حسین مهدویان ثبت کرده و نقش‌های متعددی در فیلم‌های تاریخ معاصر به عهده داشته است. طول و عرض نقش هیچ‌گاه برای این بازیگر اهمیت نداشته و بیشتر نقش‌هایش مکمل بوده و چند سالی است که در نقش‌های اصلی‌م ظاهر می‌شود و به خوبی تأثیر خود را روی مخاطب می‌گذارد. او در رابطه با همکاری با فیلم شور عاشقی و داریوش یاری یادآوری کرد این فیلم را با دلش بازی کرده است.

شما هم تجربه کار در فیلم‌های تاریخ معاصر با فضای ملتهب امنیتی و اجتماعی را دارید و هم فیلم‌هایی مثل شور عاشقی که به مصائب اهل بیت امام حسین(ع) بعد از واقعۀ عاشورا می‌پردازند. تجربه

حضور در این فیلم‌ها چه کمکی به بازی شما در شور عاشقی کرد؟

قبل از همکاری با آقای یاری فیلم «کربلا، جغرافیای یک تاریخ» را دیده بودم و این اولین تجربه همکاری ام با ایشان بود. وقتی فیلم‌نامه را خواندم، احساس کردم می‌توانم تجربه جدیدتر و مفیدتری در بازیگری داشته باشم. هرکاری تجربه‌ای برای پخته‌شدن در کار بعدی شماست. اما قضیه قرارداد بستن در شور عاشقی بیشتر به‌خوب‌شدن حال مادرم برمی‌گشت، چون درگیر یک بیماری و در بیمارستان بستری بود. مادرم عاشق این فضاهاست و عشق من برای همکاری به‌خاطر مادرم بود. شاید کارهای قبلی‌ام با مشورت بیشتری شکل می‌گرفت، اما شور عاشقی نسبت به بقیه کارها برایم خیلی دلی بود. به‌نظرم این فیلم براساس عقل و عشق شکل گرفت و در عشق هم تسلیم‌شدن اهمیت دارد. زمانی که براساس عشق مثل کار در شور عاشقی حرکت می‌کنید، باید تسلیم شوید. عبدالرحمانی که در شور عاشقی است، تسلیم خواسته‌های زنی به نام سلما می‌شود، چون دوستش دارد. این عشق زمینی به‌تدریج به اندازه‌ای پیش می‌رود که تبدیل به عشق آسمانی می‌شود و سلما را کنار می‌گذارد. در حقیقت، شخصیت عبدالرحمان

از خود به‌جا گذاشته است. کتاب حاضر می‌تواند با انعکاس فضایی توسعه‌گرایانه از دوران ائمه(ع) نگاه ما را به اندیشه‌های شیعی آن دوره و نحوه انتقال میراث حدیثی شیعه تغییر دهد. این کتاب در پنج فصل تحت عناوین کلیات، بسترهای فکری-فرهنگی اجتهاد در جهان اسلام، دلایل اجتهاد اصحاب ائمه(ع)، عرصه‌های اجتهاد اصحاب و ائمه(ع) و پیامدهای اجتهاد و نگاه ائمه(ع) به آن تألیف شده است.

شور عاشقی؛ هشدار

کارگردان «شور عاشقی» عقیده دارد در زمان حاضر است که امام حس

از اشاره غیرمستقیمی هم دارید که دستگاه تبلیغاتی بنی‌امیه چطور حقیقت را وارونه نشان می‌دهند که امکان مقایسه آن با شرایط امروز وجود دارد.

بله. الان مثل همان جمله فیلم باید شمشیرزبان از نیام دهان برکشید، چون دعوی دیاپلگ‌ها و جنگ روایت هاست؛ چیزی که در یمن، غزه، فلسطین، عراق، سوریه، جریان مقاومت و حتی در آمریکا می‌بینید. شور عاشقی قبلمی است که می‌گوید ما بهم صحبت کنیم و ببینیم چه اتفاقی افتاد که سر مبارک حسین(ع) را بریدند و چه بلایی در جهان اسلام نازل شد که جز کشتن حسین(ع) هیچ راهی برای نجاتش نبود؛ یعنی دشت مشوشی را خلیفه‌ها در کمتر از ۵۰ سال ساختند که برای نجات دین راهی جز کشتن حسین(ع) نبود. حالا مردم! جامعه امروزتان را نگاه کنید و ببینید شبیه آن جامعه هست یا نیست...؟ اگر

در صحبت‌هایی که سلما درباره امام حسین(ع) می‌کند شکل می‌گیرد و نوعی بالایش فکری درون عبدالرحمان به‌وجود می‌آید.

از رواقع می‌توان گفت که عبدالرحمان هم حر دوم است؟

اگر بخواهیم به‌گرایش او جهت دهیم، جواب مثبت است و عبدالرحمان هم حر دومی نسبت به سلماست. به‌نظرم واقعۀ جنگ را زنان معنا می‌دهند و قهرمانان اصلی واقعۀ عاشورا زنان هستند. وقتی سربازان در جنگ کشته می‌شوند، یک مادر می‌تواند این ماجرا را برای بچه‌اش به زیبایی روایت کند. در این فیلم هم زنان نقش اصلی را به عهده دارند. چه کسی واقعۀ عاشورا را ماندگار کرد؟ ما همیشه درباره حضرت عباس(ع)، امام حسین(ع) و علی(اکبر) صحبت می‌کنیم، اما درباره شخصیت زنی چون بانو زینب(س) کمتر صحبت کردیم. در این فیلم چون امکان نشان دادن بانو زینب(س) نیست، سلما را نشان می‌دهیم که نماینده‌ای برای بانوست. اینجااست که قهرمان اصلی جنگ خود بانو زینب(س) است. سلما نماینده تفکر و شخصیتی است که این فیلم بیان می‌کند. اولین بار که فیلم نام «پس از واقعۀ» را داشت، می‌خواستیم نام‌آورد روز واقعۀ و تأثیرش باشیم اما این از زیرکی آقای یاری بود که تبدیل به شور عاشقی

کتاب

حکایتی جدید از «قصه فرماندهان»

«والعصر بخوان» تازه‌ترین جلد از مجموعه «قصه فرماندهان» به قلم الهام طاوسی در انتشارات سوره‌مه‌ر به چاپ رسید. این اثر براساس زندگی سردار شهید اکبر آقابابایی به نویسندگی الهام طاوسی به

بیان داستان‌هایی کوتاه از زندگی شهید حاج اکبر آقابابایی می‌پردازد. شهید حاج اکبر آقابابایی، از فرماندهان شاخص سپاه پاسداران و مرد شجاع یک عملیات کرکوک بود که سال ۱۳۷۵ به علت عوارض شیمیایی ناشی از جنگ تمحیلی به کاروان شهدا پیوست. دوستاش او را عجبویه‌ای می‌دانستند که در قلب کردستان فرماندهی می‌کرد. والعصر بخوان، روایت‌هایی از ازدواج و زندگی خانوادگی شهید است که بیشتر آنها برگرفته از خاطراتی است که دوستان و هم‌زمان او به فراخور زمان در کتاب‌هایی که از قبل چاپ شده، بیان کرده‌اند. امتیاز این کتاب، روایت داستان‌هایی است که هنوز مخاطبی نشنیده و در کتابی نیامده است. در بخشی از کتاب آمده است: آخرسر هم رش را می‌آورد دم گوشم و سوره والعصر را با آن لحن زیبایش می‌خواند و می‌گفت: «هروقت دلت گرفت، سوره والعصر بخون!»

رویداد

پیچیدن عطر «بوی سیب» در برج آزادی

نمایش «بوی سیب» نوشته زنده یاد ابراهیم کریمی هسنیجه به کارگردانی وحیبه کریمی هسنیجه در دهه دوم محرم در سالن اصلی برج آزادی هرشب به غیر از شنبه‌ها، ساعت ۱۹ روی صحنه می‌رود. محمدحسین صفری و هلمادیان‌تی بازیگران این نمایش و وحید هوشیانی آهنگسازی بوی سیب را برعهده دارد. نمایش‌نامه این اثر از مجموعه «چهارده درام عترت» بیشتر توسط نشر «ژخدیس» به چاپ رسیده است.

قصه در این نمایش‌نامه عاشورایی، قصه خلقت است و تقابل همیشگی حق و باطل، نور و تاریکی. این اثر کاری از گروه نمایش «دو چوب و یک سنگ» است که با همکاری موسسه «اندیشه مهر رخدیس» به‌حضرت رقیه خاتون(س) دخترک سه‌ساله امام حسین(ع) تقدیم می‌شود. نوازندگان و گروه موسیقی، وحید هوشیانی، سینا فرزادی‌پور، محدثه سوزنده، دستیار کارگردان؛ علی فرجام، دستیار صحنه؛ رسول دیان‌تی، دستیار نور؛ فاطمه افزاره، لوگوپاپ؛ استاد حمید عجمی، پوستر؛ محسن کریمی هسنیجه، دوخت لباس؛ فرحان آتش‌دامن، عکاس؛ نسرن یگانه‌زاد دیگر عوامل این اثر نمایشی هستند.

قاب

«مرد نمکی»

به موزه سینما رسید

در ادامه نمایش‌های ویژه فیلم‌های مستند در موزه سینما تحت عنوان «شب‌های مستند» با مشارکت انجمن منتفی تهیه‌کنندگان سینمای مستند، فیلم «مرد نمکی» روی پرده سالن فردوس موزه سینما می‌رود. همچنین در نشست شب‌های مستند که روز دوشنبه اول مرداد ساعت ۱۷ برگزار می‌شود مرتضی شاملی سازنده اثر و ارد عطارپور مستندساز درباره فیلم محبت خواهند کرد. مرد نمکی درباره کشف ناگهانی جسدی مومیایی‌شده متعلق به قبل از اسلام است که در معدن نمکی در زنجان پیدا شد.

